

HAAVAN PAIKALLISHOITOKORTTI

Haavan paikallishoitokortti suosittelee ensisijaisten haavahoitotuotteiden valintaa kroonistuneelle avoimelle tai epitelisoituneelle haavalle haavapohjan väriluokitukseen perustuen. Lisäksi kortti ohjaa arvioimaan toissijaisen ja/tai peittävän haavatuotteen valintaa.

Haavan aiheuttaja ja diagnoosi täytyy AINA selvittää lääkärin toimesta, sillä ne määrittävät hoitolinjan, haavan paranemista tukevat hoidot sekä paikallishoidon. Maligniteetin (=pahalaatuisuuden) mahdollisuus on myös huomioitava.

Leikkaushaavainfektioissa otetaan ensisijaisesti yhteyttä toimenpiteen tehneeseen yksikköön.

Haavakudos arvioidaan aina haavahoidon yhteydessä.

Haavakipua hoidetaan tarvittaessa kipulääkkeillä ja/tai paikallispuudutteilla.

Haavan hoidossa noudatetaan aseptiikkaa.

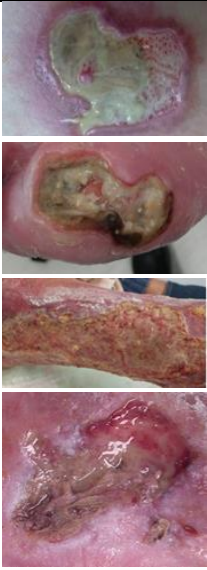
Haavahoitotuotteen valintaan vaikuttavat haavan ulkonäkö, paranemisvaihe, kudostyyppi, koko, syvyys, sijainti ja haavaerityksen määrä.

Haavahoitotuotteilla pyritään luomaan paranemiselle optimaaliset olosuhteet eli sopiva lämpötila, kosteustasapaino ja pH-arvo.

Haavan hoitoon käytettävien tuotteiden tulee olla CE-merkittyjä ja niiden ominaisuuksiin tulee perehtyä ennen käyttöä.

Mikäli haavan paraneminen ei edisty optimoidulla hoidolla viimeistään kahden viikon kuluessa, konsultoidaan uudelleen lääkäreitä ja haavahoidon asiantuntijaa.

Haavan väriluokitus	Kuva	Hoitoperiaatteet	Hoitotuotteen tavoite	Tuotteiden geneeriset ryhmät	Hoitoyksikön käytössä olevat tuotteet
VAALEAN-PUNAINEN, epidermis Epitelisoitunut ihon uloin kerros Ei vuoda verta eikä kudostestettä Huomioithan eri ihosävyjen värimuutokset		Hauraan kudoksen suojaaminen ja käsittely varoen. Vältettävä hankausta. Harvat hoitovälit haavatuotteen ja haavan ominaisuuksien mukaan, esim. 1–2 x viikossa.	Haavapohjaa suojaava tuote	Polyuretaanikalvo Vaahtosidokset Verkkosidokset	
PUNAINEN, granulaatiokudos Terve, pienijväinen kudος Edellytys haavan paranemiselle		Uudiskudoksen hellävarainen käsittely. Tavoitteena optimaalinen kosteus- ja lämpötasapaino. Haavan hoitoväli erityksen ja valitun haavatuotteen ominaisuuksien mukaan esim. 1–3 x viikossa.	Tuoda kuivalle ja vähän erittävälle haavalle kosteutta	Kosteutta tuovia: Geeliytyvät kuitusidokset (kostutettuna) Hunajatuotteet Hydrofobinen DACC (geelisisidos) Hydrogeeli (vesipohjainen) Puhdistava vaahtosidos (kostutettuna) Hyaluronihappoa sisältävät tuotteet (voiteet, suihkeet)	
			Sitoa liiallista kosteutta kohtalaisesti ja runsaasti erittävältä haavalta	Kosteutta sitovia: Alginaatti (=ruskolevä) Geeliytyvät kuitutuotteet Hydrogeeli (alginaattipohjainen) Hydrofobiset DACC -tuotteet (foam- ja superabsorbent) Puhdistava vaahtosidos Vaahtosidokset	
				Alipaineimuhoido	
HYPER-GRANULAATIO-KUDOS, granulaatio-kudoksen liikakasvua Suurijväistä, vuotaa herkästi verta Voi kasvaa ihotason yläpuolelle		Selvitä syy ja poissulje maligniteetti. Kun maligniteetti poissuljettu: liikakasvun poistaminen terävän puhdistamisen keinoin ja/tai laapistamalla hopeanitraatilla (tikku tai liuos) tilapäisesti max. 2–3 kertaa, jonka jälkeen uusi arvio. Haavahoitovälit erityksen mukaan. Liiallisen kosteuden hallinta.	Pintakuivat, kosteus- ja lämpötasapainoa hallitsevat tuotteet.	Hypergranulaatiokudoksen poiston jälkeen arvioidaan haava väriluokituksen avulla ja valitaan tuote sen mukaisesti.	

Haavan väriluokitus	Kuva	Hoitoperiaatteet	Hoitotuotteen tavoite	Tuotteiden geneeriset ryhmät	Hoitoyksikön käytössä olevat tuotteet
KELTAINEN, fibriinikate Kellertävää, kuollutta kudosta. Väri ja katteen koostumus riippuu kosteudesta.		Fibriinikatteen pehmittäminen ja poistaminen eri puhdistamisen keinoin. Hoitovälit haavan erityksen ja haavahoitotuotteiden ominaisuuksien mukaan esim. 2–4 x viikossa.	Pehmittää, puhdistaa, pilkkoa ja irrottaa fibriinikatetta aktiivisesti sisältäen vaikuttavaa ainetta. Jos näitä tuotteita ei ole saatavilla, voidaan käyttää autolyttistä puhdistusta tukevia tuotteita, kuten: -Geeliytyvät kuitusidokset -Hydrogeeliä sisältävät tuotteet -Polyuretaani-vaahtosidokset	Kuivaan tai vähän erittävään haavaan kosteutta tuovat: Entsymaattiset voiteet Hunajatuotteet Puhdistava vaahtosidos (kostutettuna) Hydrogeelit, joissa pintapuhdistava ominaisuus (surfactantti)	
				Erittävään haavaan kosteutta sitovat: Puhdistava vaahtosidos	
				Biologinen puhdistus: Kultakärpäsen toukat	
MUSTA, nekroosi Kuollutta kudosta Huomioi: - Valtimoverenkierron riittävyys -Epätyypilliset haavadiagnoosit esim. vaskuliitti, pyoderma gangrenosum, kalsifylaksia, Martorelli ja maligniteetti		Kuivana pitäminen (ei kosteita tuotteita). Ei terävää puhdistusta. Suojataan hengittävällä tuotteella. Lääkärin konsultaatio kiireellisesti: verenkierron ja etiologian selvittely, jatkohoito sen mukaan sekä tarvittaessa lähete erikoissairaanhoidon. Haavahoidon asiantuntijan konsultaatio	Mikäli hoitolinjauksen mukaan tavoitteena kuiva nekroosi: Kuivat ja suojaavat haavahoitotuotteet.	Tavoitteena kuiva nekroosi: Aktiivihiiiverkko Alginaattikuitusidos Hydrofobinen DACC- verkko. Kuitukangastaitos	
			Mikäli hoitolinjauksen mukaan tavoitteena nekroosin poisto: Kuollutta kudosta pehmittävät, pilkkovat ja puhdistavat tuotteet sekä lämpö- ja kosteustasapainoa hallitsevat tuotteet.	Tavoitteena pehmittää ja poistaa nekroosi: kts. keltainen haava	
INFEKTOITUNUT HAAVA Erotta inflammaatio infektiosta. Infektion oireita voivat olla: -Punotus yli 2 cm haavareunojen ympärillä -Kuumotus -Turvotus -Haju -Lisääntynyt, märkäinen erity -Kipu -Haavan laajeneminen		Lääkärin konsultaatio päivystyksellisesti. Infektion asteen määrittely. Mikäli haavainfektio todetaan, otetaan bakteeriviljelynäyte puhdistetusta haavasta. Haavan hoitoväli määritellään infektion vaikeusasteen sekä haavan ja haavatuotteen ominaisuuksien mukaan.	Bakteereita sitovat ja vähentävät, antiseptiset tuotteet.	Jodituotteet Hopeayhdistelmä-tuotteet Hydrofobiset DACC- tuotteet Aktiivihiihtuotteet Hunajatuotteet PHMB-geeli Kuparioksidituotteet	

Haavan väriluokitus	Kuva	Hoitoperiaatteet	Hoitotuotteen tavoite	Tuotteiden geneeriset ryhmät	Hoitoyksikön käytössä olevat tuotteet
LUU, JÄNNE Luu tuntuu instrumentilla tutkien kovana Jänne on vaaleaa, kellertävää, symmäistä kudosta Liikkeessä jänne liikkuu mukana		Lääkärin konsultaatio hoitolinjasta (konservatiivinen/ kirurginen) Luu ja jänne eivät saa kuivua. Pidetään kosteina haavatuotteiden avulla.	Kosteutta tuovat ja sitä ylläpitävät tuotteet	Hydrogeelit (ei alginaattia sisältävä) Hydrofobinen DACC-geelisidos Hunajatuotteet Hyaluronihappoa sisältävät geelimäiset ja voidemaiset tuotteet Puhdistava vaahtosidos kostutettuna	
				Alipaineimuhoidossa: -PVA-sieni -Parafiiniverkko	
ONKALOT, FISTELIT, HAAVATASKUT Tutki ja mittaa haavapohja huolellisesti metallisella tai muovisella sondilla Tiedä haavan etiologia. Tutki varoen esimerkiksi kirurgiset haavat, kielekkeet tai verisuoniperäiset haavat.		Epäselvissä tilanteissa tai diagnoosin puuttuessa lääkärin konsultaatio. Optimaalisen kosteustasapainon ylläpito ja kuolleen kudoksen poistaminen.	Tuotteen valinta haavan syvyyden, erityksen laadun ja määrän sekä haavapohjan kudoksen mukaan. Tuotteessa oltava riittävä vetolujuus. Täytetään kevyesti (tamponoimatta) Haavatuotetta tulee jäädä näkyviin. Haavatuotetta poistettaessa tuotetta ei saa jäädä haavan sisään. Haavaan laitettavien tuotteiden lukumäärä kirjataan.	Erityisesti onkaloille/fisteleille tarkoitetut tuotteet Hydrofobinen DACC – nauha tai -geelinauha Alginaattinauha Geelityvä kuitunauha Hopeaa sisältävät nauhamaiset tuotteet (haavainfektiossa). Hunajatuotteet Puhdistava syvävaahtosidos Hydrogeelit	
				Alipaineimuhoido	

HAAVAREUNAT JA HAAVAA YMPÄRÖIVÄN IHON HOITO

Rasvakarstaa (kuolleita ihosoluja, kuivunutta eritettä, rasvajäämiä yms.) syntyy, ellei ihoa puhdisteta. Rasvakarstan puhdistus tehdään pehmittämällä karstainen alue ihoöljyhauteilla, joiden annetaan vaikuttaa tarpeen mukaan. Öljy ja karsta pyyhitään pois kosteilla liinoilla, taitoksilla tai kostutetulla mikrokuitutyynyllä pyörivin liikkein. Tarvittaessa voidaan käyttää apuna erilaisia instrumentteja.

Maseroitunutta eli kosteudesta vettynyttä/hautunutta ihoa voi esiintyä haavareunoilla ja/tai ympäröivällä iholla. Hoitamattomana maseroituneet haavareunat saattavat laajentaa haavaa.

Maseroituminen voi johtua esimerkiksi haavatuotteen riittämättömästä imukyvystä, liian harvoista hoitoväleistä, soveltumattomasta hoitotuotteesta tai puutteellisesta ihonsuojatuotteen käytöstä. Maseroitumista ehkäistään suojaamalla haavareunat siihen tarkoitettulla ihonsuojatuotteella (kalvot, voiteet, liuokset), valitsemalla oikeanlaiset ja riittävän imukykyiset haavatuotteet sekä määrittämällä sopiva hoitoväli.

Perusvoiteet vähentävät ihon kuivuutta sitomalla ihoon kosteutta sekä pehmentävät ihoa. Perusvoidetta säännöllisesti käytettäessä iho on eheämpi. Erilaisia ihon tulehduksia hoitavia lääkevoiteita ja -liuoksia valitaan lääkäriä konsultoiden.

Rasvakarstaa

Maseroitunut iho

PEITTOSIDOKSET TAI TOISSIJAISET HAAVATUOTTEET

Peittosidoksen tai toissijaisen haavatuotteen tehtävä on luoda haavalle optimaalinen kosteus- ja lämpötasapaino.

Peitto- ja toissijaisia haavatuotteita voidaan käyttää ensisijaisen haavatuotteen kiinnittämiseen sekä hallitsemaan haavalta tulevaa eritystä ja hajua.

Valittaessa peittosidosta tulisi huomioida tuotteen läpäisevyys sekä haavan sijainti, tuotteen imukyky ja - koko. Tärkeää on tuntea käytettävän haavatuotteen sisältävä materiaali ja toimintatapa.

Peittosidokset tai toissijaiset haavatuotteet voidaan kiinnittää kalvolla, teipillä, putkisidoksella tai kierresiteellä. Kalvoilla tai teipillä kiinnitetyt tuotteet irrotetaan varovasti käyttämällä nesteitä (esim. haavahuuhteita), iho öljyä tai liimaa irrottavia tuotteita, jotta ei syntyisi uusia ihorikkoja tai haavoja.

Alaraajan haavatuotteen kiinnitykseen suositellaan ensisijaisesti kahteen suuntaan joustavaa putkisidosta. Riskinä kierresidoksen käytössä on ihon painaumien ja turvotuksen pakkautuminen sidoksen molemmiin puoliin.

Lähteet

Krooninen alaraajahaava. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Ihotautilääkäriyhdistyksen asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2021.

Saatavilla: www.kaypahoito.fi

Juutilainen, V, Hietanen, H. 2018. Haavahoidon perusteet. SanomaPRO Helsinki.

Avoimen haavan VPKM-väriluokitushelppä. 2019. Suomen haavanhoitoyhdistys RY.